

LANDEN VAN EUROPA

Zwitserland

1 Vlag

2 Ligging op Europese kaart

De Zwitserse Bondsstaat (ook wel Zwitsers Eedgenootschap of Zwitserse Confederatie), kortweg Zwitserland (Duits Schweiz, Frans: la Suisse, Italiaans Svizzera, Reto-Romaans: Svizra, Latijn "Confœderatio Helvetica"), is een land in het midden van Europa met als burens Duitsland in het noorden, Frankrijk in het westen, Italië in het zuiden, Oostenrijk en Liechtenstein in het oosten.

3 Oppervlakte

De oppervlakte van Zwitserland is ruim 41.000 km². Zwitserland is ongeveer even groot als Nederland.

4 Bevolking

Het aantal inwoners van Zwitserland bedraagt ruim 7,5 miljoen. De bevolkingsdichtheid is bijna 184 inwoners per vierkante kilometer.

5 Hoofdstad en enkele belangrijke steden

Bern is alleen de facto hoofdstad, want officieel heeft Zwitserland geen hoofdstad. De stad wordt Bundesstadt of la ville fédérale (Bondsstad) genoemd. De discussie of Zwitserland een hoofdstad moet hebben is al zo oud als het land zelf. Volgens veel Zwitsers zelf is Bern dan ook gewoon de hoofdstad. Zij zullen de hoofdsteden van kantons dan niet met "Hauptstadt" aanduiden, maar met "Hauptort". Buiten Bern zijn andere belangrijke steden onder andere: Zürich, Genève, Bazel, Lausanne, Luzern, Lugano.

6 Geschiedenis: globale perioden, belangrijkste personen

Zwitserland ontstond op 1 augustus 1291, toen de oerkantons - Uri, Schwyz en Unterwalden - van het Heilige Roomse Rijk een confederatie stichtten, om hun onafhankelijkheid ten opzichte van de Habsburgse vorsten te bewaren. Hun onafhankelijkheid werd pas erkend bij de Vrede van Westfalen in 1648, die ook een einde maakte aan de Tachtigjarige Oorlog en de Dertigjarige Oorlog.

Na verloop van tijd sloten ook andere kantons zich bij hen aan. De Zwitserse Confederatie bestond uit een bonte mengeling van staten, die al dan niet met hun vazalstaten bij de confederatie hoorden. Tijdens de Franse Revolutie wijzigde de structuur, en werd de unitaire Helvetische Republiek afgekondigd. Deze was zo instabiel dat men in 1803 reeds terug keerde naar een confederatie. In 1848 werd na een kleine godsdienstoorlog tussen katholieken en protestanten de staat definitief omgevormd tot een bondsstaat. Tijdens de beide wereldoorlogen bleef Zwitserland neutraal. Zwitserland is geen lid van de Europese Unie.

Het verhaal van Willem Tell past perfect in de onafhankelijkheidsstrijd van Zwitserland en zijn landsknechten sinds 1291. Sinds die datum verzet een aantal Zwitserse staatjes zich tegen de heerschappij van de Habsburgers. Uri, waar Willem Tell woonde, behoorde hier ook reeds toe.

7 Staatsvorm

Regeringsvorm: direct democratische federale republiek.

Zwitserland heeft een sterke traditie van politieke en militaire neutraliteit die wordt ondersteund door een sterke defensie. Zwitserland heeft een neutrale positie gehouden gedurende twee wereldoorlogen

en koos pas op 10 september 2002 voor een volledige stem in de Verenigde Naties. Omwille van dit neutrale imago hebben vele internationale organisaties hun hoofdzetel in Zwitserland. Genève is de thuishaven van het Rode Kruis, de Wereldhandelsorganisatie, de Wereldgezondheidsorganisatie, UNAIDS, het CERN, de Internationale Arbeidsorganisatie, de Hoge commissaris voor de vluchtelingen en van enkele andere afdelingen van de Verenigde Naties. In Lausanne bevinden zich onder andere het Internationaal Olympisch Comité, de Internationale Schaatsunie en de Fédération Equestre Internationale, in Bern de UEFA, in Zürich de FIFA en in Aigle de Internationale Wielervedereniging. De in Bern zetelende volksvertegenwoordiging bestaat uit een grote en een kleine kamer: de Nationale Raad (200 leden) en de Kantonsraad (2 leden per kanton). De 4 grootste partijen zijn de Sociaaldemocratische Partij van Zwitserland, de Vrijzinnig Democratische Partij (liberalen), Zwitserse Volkspartij (burgerlijken) en Christendemocratische Volkspartij. Veel wetsvoorstellen worden via een referendum ter goedkeuring aan de bevolking voorgelegd.

De Zwitserse bondsregering (Bondsraad) bestaat uit 7 ministers afkomstig uit de 4 grootste partijen van het land. Het voorzitterschap rouleert op jaarlijkse basis; de voorzitter is tevens bondspresident (primus inter pares).

Nationale feestdag: 1 augustus.

Volkslied: Zwitserse Psalm.

8 Regio's en departementen

Het landsbestuur is zeer decentraal geregeld, met een grote mate van autonomie voor de gemeenten en de kantons. Het land telt officieel 26 kantons, waarvan 6 op historische gronden bestaan als halfkanton (d.w.z. met een gehalveerde stem in de Kantonsraad).

9 Infrastructuur

Op enkele regionale snelwegen na vallen de snelwegen onder een vignetplicht. De tolplicht voor snelwegen wordt geheven door de verkoop van autobaanvignetten. Zwitserland heeft een dicht en modern spoorwegnet. Naast de Schweizerische Bundesbahnen (SBB), de nationale spoorwegen, die eigendom van de staat zijn, zijn er nog tientallen particuliere spoorwegmaatschappijen. De spoorlijnen in Zwitserland zijn voor bijna 98% geëlektrificeerd. Een aanzienlijk deel is smalspoor; sommige lijnen maken gebruik van een tandradstelsel. Om auto's over de bergen te krijgen, wordt er veel gebruikgemaakt van autotreinen.

In de bergen zijn diverse kabelbanen om naar boven te gaan. Ze worden voornamelijk gebruikt in de winter om skigebieden te bereiken en in de zomer om te wandelen.

Internationale luchthavens zijn er in: Zürich, Bern, Genève en Basel.

10 Klimaat

Er zijn diverse soorten klimaten in Zwitserland: van een poolklimaat in het hooggebergte tot een mediterraan klimaat in Ticino. Over het algemeen is er een overgang van landklimaat naar zeeklimaat en in de hogere delen van de Alpen heerst het hooggebergteklimaat.

11 Rivieren en meren

Zwitserland heeft ongeveer 1600 meren. De grootste meren in Zwitserland zijn: het Bodenmeer en het Meer van Genève, maar deze beide meren worden gedeeld met andere landen. Het grootste geheel in Zwitserland liggende meer is het Meer van Neuchâtel. De meren hebben een belangrijke toeristische waarde. Jaarlijks bezoeken honderdduizenden mensen de meren. Behalve de grote meren, bestaan er ook nog kleinere meren, ook al zijn deze vaak nog groot. De bekendste zijn het Meer van Zürich, Vierwoudstrekenmeer, Meer van Thun, Meer van Brienz, Meer van Maggiore en het Meer van Lugano. De laatste twee genoemde wateren worden geografisch gedeeld met Italië. Het Vierwoudstrekenmeer is met haar 3 miljoen toeristen per jaar zelfs het drukst bezochte meer van Europa.

In Zwitserland bevindt zich de waterscheiding tussen de Noordzee, de Zwarte Zee, de Adriatische Zee en de Middellandse Zee.

De voornaamste rivieren zijn de Rijn met zijn zijrivier de Aare, en verder de Rhône en de Inn, die alle in Zwitserland ontspringen. Zwitserland telt verder meer dan 1000 watervallen; de grootste ligt bij Schaffhausen.

12 Gebergten

Zestig procent van het landschap wordt ingenomen door de Alpen, een hooggebergte dat zich uitstrekt van het zuidwesten naar het noordoosten. Het hoogste punt is de Dufourspitze (4634 m) in het kanton Wallis. De laagstgelegen plaats is Ascona in Ticino op 196 meter. Andere bekende bergen in Zwitserland zijn de Matterhorn, de Jungfrau en de Eiger. De dalen van rivieren als de Rhône en de Voor-Rijn doorsnijden het Alpenmassief in de lengte. De gemiddelde hoogte van de Alpen bedraagt ongeveer 1700 meter. Ongeveer honderd bergtoppen zijn rond de 4000 meter hoog. Ongeveer 3000 km² van de Alpen wordt bedekt door gletsjers en eeuwige sneeuw. De grootste gletsjer is de Grosse Aletschgletsjer met een oppervlakte van 115 km². Gletsjers komen over het algemeen niet voor onder de 2000 meter. Tot 2000 meter hoogte zijn de Alpen voor een groot gedeelte bedekt met bossen.

Tien procent van het landschap wordt ingenomen door het Juragebergte in het noordwesten van Zwitserland. De Jura is een middengebergte met rijk begroeide hellingen en bergruggen die in hoogte variëren van 700 meter tot 1600 meter. Dertig procent van het landschap wordt ingenomen door de Zwitserse hoogvlakte (Mittelland). Het is een heuvelachtig gebied tussen de Jura en de Alpen in, met een gemiddelde hoogte van ± 600 meter. De meeste grote steden liggen in dit gebied. In het Mittelland liggen ook de meeste landbouwgronden, bossen zijn er veel minder te vinden.

13 Nationale en regionale parken

Van de vele beschermde gebieden is het Zwitserse Nationale Park (gesticht 1914) in het Engadin, Graubünden, wereldberoemd; dit nationale park is eveneens centrum van wetenschappelijk onderzoek.

14 Industrie en economie

Zwitserland heeft een moderne economie. Zwaartepunten liggen bij de financiële dienstverlening (grootste banken zijn UBS en Credit Suisse), de chemische en farmaceutische industrie, de fabricage van machines en precisie-instrumenten, de levensmiddelenindustrie en het toerisme. Het land geldt als een aantrekkelijke vestigingsplaats voor buitenlandse ondernemingen, vanwege de hoge levenskwaliteit, het stabiele politieke klimaat en de relatief lage belastingen.

De chemische, farmaceutische en biotechnologische industrie is voornamelijk gevestigd in en rond Bazel.

Het grootste voedingsmiddelenbedrijf in de wereld, Nestlé, is Zwitsers.

Veel technologische ondernemingen zijn gevestigd in en rondom Zürich, maar ook op de Zwitserse Hoogvlakte zijn veel kleinere hoog-technologische bedrijven gevestigd. Een bijzondere vermelding verdient de Jura, waar de horloge-industrie en medische technologie belangrijke sectoren zijn. Swatch is een bekende en grote horloge-fabrikant in Biel, maar het westen van Zwitserland kent daarnaast vele kleine en exclusieve horloge-werkplaatsen.

Het zomertoerisme bestaande uit onder andere wandelaars, motorrijders en bergbeklimmers en vooral de wintersport naar de vele skigebieden zijn belangrijke sectoren in de Zwitserse Alpen.

15 Wijnbouw

De wijnproductie bedraagt ongeveer 3 miljoen hectoliter per jaar en is vooral voor binnenlands gebruik. De grootste wijnstreken liggen in het Franstalige gebied van Zwitserland.

16 Landbouw

Maar een klein deel van de oppervlakte van Zwitserland is geschikt voor de landbouw, maar dankzij zeer moderne landbouwtechnieken kan Zwitserland in ongeveer 70% van zijn behoefte aan voedsel zelf voorzien. De Zwitserse landbouw, vooral gelegen op de Zwitserse Hoogvlakte, produceert vooral suikerbieten, voedergewassen, granen, groenten, appels en peren. Zwitserland is vooral een veeteeltland. Zuivel-, melk- en chocoladeproducten zijn een belangrijk exportproduct. Bekende kazen zijn de gruyère en de emmentaler.

17 Bosbouw

Een kwart van Zwitserland is bedekt met bos. De Zwitserse berghellingen zijn rijkelijk begroeid met bossen. Langs de rivieren komen oeverbossen voor. De bomen in het Mittelland bestaan vooral uit beuken en fijnsparren, aangevuld met lindes, zomereiken, esdoorns en essen. Op de hellingen van de Jura komt veel gemengd bos voor met beuken en esdoorns in de lagere regionen en zilversparren en fijnsparren in de hoger gelegen delen. De boomgrens, die sterk afhankelijk is van het klimaat ter plekke, begint tussen de 1800 en 2800 meter. Net onder de boomgrens groeien de bergden en de lariks. Bijzonder is de arve of alpenden die soms honderden jaren oud kan zijn.

18 Godsdienst

Ruim 40% van de bevolking is katholiek, 40% is protestants.

19 Onderwijs

Onderwijs in Zwitserland wordt merendeels op kantonnaal niveau geregeld. De staat geeft alleen algemene richtlijnen waaraan de kwaliteit van het onderwijs tenminste aan moet voldoen. In veel gevallen – met name in het lager onderwijs – worden onderwijszaken door de gemeenten geregeld en ook voor een groot gedeelte door hen betaald. In alle kantons is lager onderwijs gratis. Sinds 1874 bestaat in alle kantons leerplicht, maar de leerplichtige leeftijd kan per kanton verschillen. Ieder kanton heeft zijn eigen regels en wetten betreffende alle vormen van onderwijs. Voor het hele land geldt dan ook een leerplicht die varieert van acht tot tien jaar. Er wordt les gegeven in de vier officiële talen en op de 'Volksschulen' is het leren van ten minste twee van de officiële talen verplicht.

Het voortgezet onderwijs duurt drie tot vijf jaar en bestaat uit beroepsonderwijs, voorbereidend hoger onderwijs en voorbereidend universitair onderwijs.

Er zijn zeven universiteiten: in Basel, Bern, Zürich en Sankt Gallen (allen Duitstalig) en in Fribourg, Genève, Neuchâtel en Lausanne (allen Franstalig); het hoger onderwijs omvat verder o.a. twee technische hogescholen in Zürich en in Lausanne, een hogeschool voor economische en sociale wetenschappen in Sankt Gallen en een theologische faculteit in Luzern.

Verder kent Zwitserland veel bijzondere beroepsopleidingen, zoals hotelvakscholen, kunstacademies, conservatoria e.d., en veel privéscholen en internaten. Deze worden vaak door buitenlanders bezocht.

20 Cultuur

Hoe verschillend van karakter de kantons en hun inwoners ook mogen zijn, de Zwitsers staan allemaal achter de onafhankelijkheid en neutraliteit van hun land. Ieder kanton heeft een grote mate van zelfstandigheid en dat moet vooral zo blijven vinden de Zwitsers. Die autonome gedachte komt voort uit de geografie van het land: de vele bergen bemoeilijkten vroeger het onderling contact. Daardoor kun je ook nauwelijks spreken van dé Zwitsers; ieder dorp en ieder kanton heeft een eigen ontwikkeling doorgemaakt en een eigen karakter gevormd. Maar wanneer de onafhankelijkheid moest worden verdedigd, konden de kantons ook heel goed samenwerken.

Vroeger was Zwitserland een arm land, omdat er voor de landbouw maar beperkte mogelijkheden zijn in dit berggebied. Door hard werken, die strikte neutraliteit én hun ordelijkheid en precisie hebben de Zwitsers het een van de rijkste landen ter wereld gemaakt. De Zwitserse horloges konden alleen maar befaamd worden, omdat ze werden gemaakt door mensen die precies, ordelijk en netjes te werk gingen. Die ordelijkheid werkt buitenlanders wel eens op de zenuwen. Het land is wel érg schoon en er

zijn wel erg veel ge- en verboden. De andere kant van de medaille is dat alles in Zwitserland keurig geregeld is: de openbare toiletten zijn schoon, bussen en treinen rijden op tijd, en nergens vind je afval op straat. Verscheidene buitenlandse kunstenaars werden aangetrokken door de Zwitserse bergen, maar het land zelf heeft relatief weinig bijgedragen aan de Europese cultuur. Een uitzondering moet gemaakt worden voor architecten, die echter hun grootste werken in het buitenland tot stand brachten of zelfs een andere nationaliteit aannamen. Zo nam de van oorsprong Zwitserse architect Le Corbusier in de jaren '20 de Franse nationaliteit aan. De volksmuziek kun je wel als "typisch Zwitsers" aanduiden. Denk daarbij aan het jodelen, de klederdrachten en het gebruik van de alpenhoorn. Deze traditionele muziek en dans zijn nog voornamelijk te horen tijdens folkloristische evenementen.

21 Eten en drinken

In Zwitserland zijn de gerechten vooral streekgebonden. Een bekend gerecht is rösti en kaas in bijvoorbeeld raclette of (kaas) fondue. Daarnaast is de Zwitserse chocolade bekend.

22 Taal

De officiële talen in Zwitserland zijn Duits, Frans, Italiaans en Reto-Romaans.

23 Geldeenheid

De munteenheid in Zwitserland is de Zwitserse franc (CHF). Ook euro's worden aanvaard.

24 Media

Zwitserland geeft (in de verschillende kantons) meer dan 150 kranten en nieuwsbronnen uit. SRG SSR idée suisse - Société Suisse de Radiodiffusion et Télévision is een van de bekendste televisiezenders van Zwitserland. Ze zendt veel populaire programma's uit. Daarnaast is er een aantal regionale/commerciële zenders. Dit geldt ook voor de radiozenders.

25 Belangrijkste monumenten en topics

Zwitserland heeft veel natuurschoon en de bergen bieden uitgelezen wandelmogelijkheden. Een keuze uit de bezienswaardigheden:

- Benedictijns klooster Sankt Johann te Müstair
- Oude binnenstad van Bern
- Drie kastelen, stadsmuur en binnenstad van Bellinzona (Tri castelli)
- Jungfrau-Aletsch-Bietschhorn
- Monte San Giorgio
- Diverse meren zoals Bodenmeer, Meer van Genève en het Meer van Neuchâtel
- Rheinfall bij Schaffhausen
- Kapelbrug in Luzern